

Istorikui, muziejininkui, medžio drožėjui Kazimierui Paunksniui – 100 metų

Ona **MACKEVIČIENĖ**

1907 m. gegužės 1 d. labai gražioje Duokiškio apylinkėse, Paunksnių kaime, gimė būsimasis muziejininkas, tautodailininkas Kazimieras Paunksnis. Jo tėvai buvo pasiturintys valstiečiai, todėl nuo prigimties silpnos sveikatos, bet gabų sūnų nusprendė leisti į mokslus.

► 1919 m. pradėjęs lankyti Rokiškio gimnaziją, vaikinukas labiausia pamėgo istoriją ir piešimą. Jo piešimo mokytojas, žinomas Lietuvos dailininkas Justinas Vienožinskis, stengėsi talentingam jaunuoliui suteikti tvirtus šio dalyko pagrindus. Už piešimo pamokas Kazimieras mokytojui dėkojo visą gyvenimą.

► Didžiuosius mokslus K. Paunksnis pradėjo Kaune, mokėsi net dviejose mokyklose: universitete studijavo istoriją, o meno mokykloje – dailės disciplinas.

► Baigęs mokslus jaunuolis dirbo M. K. Čiurlionio dailės galerijoje, Karo muziejuje, organizavo mokslines ekspedicijas, piešė ir fiksavo Lietuvos kultūros paminklus, rašė mokslinius straipsnius, rinko informacinę medžiagą apie archeologinius paminklus, ją iliustravo savo piešiniais, talkino Lietuvos enciklopedijos redakcijai. Jaunojo muziejininko įžvalga žavėjosi tuometiniai istorikai – prof. E. Volteris, J. Puzinas, A. Šapoka.

► 1941–1944 m. dirbdamas kultūros paminklų apsaugoje Vilniuje K. Paunksnis įvairiausiais būdais juos gynė nuo karo negandų.

► 1953 m. pradėjęs vadovauti Rokiškio kraštotyros muziejui, čia išdirbo trejus metus. Nestandartinių pažiūrų, kūrybiškas žmogus nesilaikė tuometiniams įstaigų vadovams privalomų taisyklių. Visą dėmesį skyręs archeologijos, etnologijos, liaudies meno kolekcijoms kaupti, jas eksponuoti, muziejaus direktorius, anot tuometinių ideologų, liko abejingas rajono revoliucinių tradicijų, socializmo idėjų propagandai.

► 1956 m. atleistas iš direktoriaus pareigų, K. Paunksnis pasiėmė į kūrybą: liejo akvareles, piešė medinius ir kalvių kaldintus kryžius, mažosios architektūros detales, drožė medines skulptūras. Jo darbai su tautodailininkų parodomis apkeliaavo Lietuvą, pabuvojo kaimyninėse valstybėse, daug jų kaip garbi dovana iškeliaavo svetur, papuošė privačias kolekcijas.

► Visas jėgas skyręs krašto tyrinėjimams, K. Paunksnis aplankė visus Duokiškio apylinkių kaimus, užrašė legendas, padavimus, užfiksavo vietovardžius.

K. Paunksnis ekspedicijoje Žemaitijoje 1931 m.

100 Years of Kazimieras Paunksnis, the Historian, Museum Specialist, and Wood Carver
Ona **MACKEVIČIENĖ**

The article describes the personality and life of the historian, museum specialist and wood carver Kazimieras Paunksnis. His predisposition became obvious since his young days: when he started attending Rokiškis School in 1919, he favored history and drawing most of all. Afterwards he studied history at the University and art subjects at an Art school. Upon graduating the young man worked at Mikalojus Konstantinas Čiurlionis Picture Gallery, the Vytautas the Great War Museum, organized scientific field collections, drew and recorded Lithuanian cultural monuments. He also authored scientific articles, collected information materials about archaeological monuments, drew his own illustrations to them, and gave a hand to the editorial board of Lithuanian Encyclopedia. Upon becoming the head of Rokiškis Area Museum he focused the major attention to collecting and exposing archeological, ethnological and folk art collections. Upon losing this position he devoted himself to research of the area and started intensive creative activities. Kazimieras Paunksnis had a small but very valuable library collection. His creative heritage and the library are stored at Rokiškis Area Museum, and the bright memories of this man are still living in Duokiškis area.

► K. Paunksnis turėjo sukaupęs negausią, bet labai vertingą biblioteką. Daugelis jo knygų buvo su žymių žmonių autografais.

► K. Paunksnis mirė 1988 m. sausio 31 d. netoli savo namų, ant kalnelio, grįždamas iš rajono kraštotyryninkų konferencijos. Buvęs muziejaus direktorius, kilnus ir kūrybingas žmogus palaidotas gimtojo Duokiškio kapinėse, šalia tėvelių ir plačios Paunksnių giminės.

► K. Paunksnio kūrybinis palikimas, biblioteka saugomi Rokiškio krašto muziejuje, o Duokiškio apylinkėse dar gyva šviesi šio Žmogaus atmintis. ■

Nuotrauka iš RKM archyvo